

Original article

Development of substance outcomes profile to determine consequences of substance use in methamphetamine users

Katsupa Jirakran¹

Rasmon Kalayasiri^{2,*}

Abstract

Background: Methamphetamine abuse is common in Thailand. Measuring the impact of substance use is essential. However, not a tool to be used to measure the impact of substance use is available in Thailand.

Objective: To determine the reliability of substance outcomes profile (SOP) in Thai version.

Methods: This study is a cross-sectional descriptive study. Data were collected from 106 methamphetamine users at both inpatient and outpatient settings, who were seen for the treatment of methamphetamine use at a substance abuse treatment center. Only patients who were seen for the first time within 1 week were recruited. The subjects were selected by purposive sampling. Data were collected during July – September 2017. Data collection instruments included socio-demographic questionnaire SOP. Data were analyzed using descriptive statistics and Cronbach's alpha coefficients.

Results: The results showed that SOP had the total reliability of 0.62 and 0.56. The reliabilities of each components were 0.174 - 0.570 and 0.201 - 0.410. The question with highest reliability is self-harm and the one with least reliability is harm to family members. No respondents were exposed to the risk behavior for injection.

Conclusion: The reliability of the SOP is moderate. Knowing the impact on each aspect can screen the risky groups and provide appropriate assistance to the groups accordingly.

Keywords: Methamphetamine, outcomes, profile, SOP.

*Correspondence to: Rasmon Kalayasiri, Department of Psychiatry, Faculty of medicine, Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand.

E-mail : Rasmon.K@chula.ac.th

Received: June 29, 2018

Revised: August 20, 2018

Accepted: November 1, 2018

¹Master of Science, Mental Health, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

²Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

นิพนธ์ต้นฉบับ

การพัฒนาแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ของผู้ใช้สารเมทแอมเฟตามีนที่เข้ารับการรักษา

เกศสุภา จิระการณ¹

วัฒน์ กัลยาศิริ²

บทคัดย่อ

เหตุผลของการทำวิจัย: เมทแอมเฟตามีนถือเป็นสารเสพติดที่มีการใช้จำนวนมากในประเทศไทย การวัดผลกระทบของการใช้สารเสพติดจึงมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามยังไม่มีเครื่องมือวัดผลกระทบจากการใช้สารเสพติด สำหรับใช้ในการวัดผลกระทบจากการใช้สารเสพติดในประเทศไทย

วัตถุประสงค์: เพื่อหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ฉบับที่ดัดแปลงภาษาไทย

วิธีการทำวิจัย: การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยภาคตัดขวางเชิงพรรณนา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้สารเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการรักษาด้วยปัญหาการใช้เมทแอมเฟตามีนที่สถาบันจิตเวชศาสตร์ แบบผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการรักษาไม่เกิน 1 สัปดาห์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเลือกตามเกณฑ์ (purposive sampling) จำนวน 106 ราย เก็บข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2560 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด substance outcomes profile (SOP) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

ผลการศึกษา: พบว่าแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับของกลุ่มนำร่องและกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.62, 0.56 ตามลำดับ มีค่าของแต่ละองค์ประกอบเท่ากับ 0.174 - 0.570, 0.201 - 0.410 ตามลำดับ ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าสูงที่สุดได้แก่ การทำร้ายตนเอง และมีค่าน้อยที่สุดได้แก่ การทำร้ายบุคคลในครอบครัว และไม่มีผู้ที่ตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการฉีดสาร

สรุป: ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน SOP มีค่าปานกลาง การทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยง และให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: เมทแอมเฟตามีน, ผลกระทบ, แบบประเมิน.

¹นิสิตปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารเสพติดถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ก่อให้เกิดผลเสียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของเศรษฐกิจ สังคม บุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงประเทศชาติ และด้านสาธารณสุข ซึ่งสารเสพติดส่งผลต่อผู้ที่เสพยาเสพติดโดยตรงในด้านของร่างกายและจิตใจ เช่น ส่งผลต่อระบบประสาท และส่งผลต่อจิตใจที่อาจทำให้มีโรคทางจิตเวชได้⁽¹⁾ ในปัจจุบันปัญหาสารเสพติดยังถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ของประเทศโดยเห็นได้จากข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ ได้รายงานถึงสารเสพติดมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต และมีรูปแบบที่หลากหลายขึ้นจากสถิติข้อมูลการให้บริการด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยสารเสพติดของสถาบันธัญญารักษ์ พบจำนวนผู้ที่เข้ามารับการบำบัดรักษาในปีงบประมาณ 2558 โดยรวมทั้งประเทศจำนวน 42,768 ราย และในปีงบประมาณ 2559 จำนวน 45,516 ราย⁽²⁾

เมทแอมเฟตามีน (methamphetamine) เป็นอนุพันธ์ที่เกิดจากการสังเคราะห์แอมเฟตามีนที่เป็นสารเสพติดที่มีความรุนแรงมีการใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากเมื่อได้รับสารเข้าสู่ร่างกายทำให้รู้สึกตื่นตัว⁽³⁾ เมทแอมเฟตามีนถือเป็นส่วนผสมหลักของยาบ้าที่มีการผลิตและใช้กันอย่างแพร่หลาย⁽⁴⁾ การใช้เมทแอมเฟตามีนเป็นสารเสพติดที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายจิตใจ และสังคม ซึ่งการติดสารเมทแอมเฟตามีนถือว่ามี ความผิดทางกฎหมาย และการที่ติดสารนี้อาจทำให้เกิดการก่ออาชญากรรม ทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังอาจเกิดอาการคลุ้มคลั่ง เกิดภาพหลอนต่าง ๆ หวาดระแวง เป็นต้น⁽⁵⁾

ผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเมทแอมเฟตามีนนั้นมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตเป็นอย่างมาก อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลกระทบของการใช้สารเสพติดสำหรับใช้ ในการวัดผลกระทบจากการใช้สารนั้นในประเทศไทยยังไม่มี การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่า การพัฒนาและหาความเที่ยงตรงของแบบประเมินนี้เป็นเรื่องที่มีประโยชน์และอาจนำผลการศึกษาที่ได้ไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ

นำไปวางแผนหาแนวทางในการบำบัดผู้ที่ใช้สารเสพติดต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยภาคตัดขวางเชิงพรรณนา (cross-sectional descriptive study) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใช้สารเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน ที่เข้ารับการบำบัดรักษาด้วยปัญหาการใช้เมทแอมเฟตามีนที่สถาบันธัญญารักษ์ แบบผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอก ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเลือกตามเกณฑ์ (purposive sampling) ซึ่งไม่มีการสุ่มตัวอย่างแต่ใช้วิธีในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอกทุกรายของสถาบันธัญญารักษ์ ที่เข้าตามเกณฑ์คัดเข้าและไม่ตรงตามเกณฑ์คัดออก จนกว่าจะครบตามจำนวนขนาดตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้จำนวนทั้งสิ้น 106 ราย เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน พ.ศ. 2560 มีเกณฑ์การคัดเข้า คือ มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั้งเพศหญิงและเพศ ชาย เข้ารับการบำบัดรักษาการใช้สารเมทแอมเฟตามีนที่สถาบันธัญญารักษ์แบบผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอกที่มาไม่เกิน 1 สัปดาห์ และเกณฑ์การคัดออกเมื่อมีอาการทางจิต ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ซึ่งการศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย IRB หมายเลขที่ 155/60

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด substance outcomes profile (SOP) ดัดแปลงเป็นภาษาไทยจาก treatment outcomes profile (TOP) ของประเทศอังกฤษเป็นแบบประเมินที่สร้างขึ้นโดย National Drug Treatment Monitoring System (NDTMS) โดยแปลเป็นภาษาไทยและดัดแปลงเพื่อใช้ประเมินผลกระทบของการใช้สารเสพติดโดยรัศมนตรี กัลยาศิริ โดยผู้วิจัยนำมาพัฒนาที่มีรายละเอียดของแบบประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ ด้านพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดสาร

ด้านอาชญากรรม ด้านสุขภาพและหน้าที่ทางสังคม โดยถามย้อนกลับไปภายใน 1 เดือนก่อนเข้ามารับการบำบัดรักษา มีการแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 4 สัปดาห์ จำนวน 28 วัน เกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0 - 7 คะแนน รวม 4 สัปดาห์ เป็น 28 คะแนน มีการแบ่งข้อคำถามเป็นการตอบ ใช่ / ไม่ใช่ และมีการแบ่งการตอบเป็นระดับคะแนน ดี/ไม่ดี ในระดับ 0 - 20 คะแนน ซึ่ง 0 คะแนน หมายถึง รู้สึกว่ามีผลในระดับที่ต่ำ และ 20 คะแนน หมายถึง รู้สึกว่ามีผลในระดับที่ดี โดยการแปลผลพิจารณาจากค่าคะแนนที่ดีขึ้นหรือไม่ตลอดระยะเวลาการเข้ารับการบำบัดรักษาโดยเปรียบเทียบค่าคะแนนตั้งแต่สัปดาห์แรกจนครบทั้ง 4 สัปดาห์ ส่วนแบบสอบถามนี้ทำการเก็บข้อมูล 1 ครั้งช่วงเริ่มเข้ารับการบำบัดรักษา โดยหากกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการบำบัดในรูปแบบบังคับบำบัดจะดำเนินการสอบถามถึงผลกระทบช่วง 4 สัปดาห์ก่อนที่ผู้ถูกดำเนินคดีและเสนอผลเป็นข้อมูลคะแนนและสัดส่วนการตอบใช่/ไม่ใช่ ในแต่ละข้อคำถาม โดยแบบประเมินนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้เวลาประมาณ 15 นาที ผู้วิจัยใช้คำถามเหมือนกันทุกครั้งที่ในการสอบถามข้อมูลและทำการบันทึกข้อมูลตามคำตอบของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนาแบบประเมินผลกระทบของการติดสารเสพติด ฉบับภาษาไทย ดังนี้

1. นำแบบประเมินที่ได้ปรับปรุงเนื้อหาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นจิตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเสพติด จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนี item objective congruence (IOC) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถามในแต่ละด้าน มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1 เมื่อ แน่ใจ ว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับคำนิยาม

0 เมื่อ ไม่แน่ใจ ว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้องกับคำนิยาม

- 1 เมื่อ แน่ใจ ว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้องกับคำนิยาม

2. นำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มประชากรที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ภายใน 1 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธภายใน (internal consistency) โดยวิเคราะห์ Cronbach's Alpha

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 106 ราย พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 88 ราย (ร้อยละ 83.0) มีอายุเฉลี่ย 29.6 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 36.8) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 51.9) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.5) จำนวนวันเฉลี่ยที่เข้ารับการบำบัดครั้งปัจจุบันประมาณ 4 วัน มีรูปแบบการบำบัดเป็นแบบผู้ป่วยใน (ร้อยละ 84.9) ซึ่งมีการเข้ารับการบำบัดแบบสมัครใจ (ร้อยละ 59.4) และทั้งหมดได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์เป็น methamphetamine dependence (ตารางที่ 1)

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวัดผลกระทบของการติดสารเสพติด substance outcomes profile (SOP) ของกลุ่มนำร่อง

จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับจากกลุ่มนำร่องของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบโดยใช้ค่า Corrected Item-Total Correlation มีค่าเท่ากับ 0.174 - 0.571 ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าสูงที่สุดได้แก่ การทำร้ายตนเอง และมีค่าน้อยที่สุดได้แก่ การทำร้ายบุคคลในครอบครัว เมื่อดูค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.62 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยที่ศึกษา	จำนวน (ราย) (N = 106)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	88	83.0
หญิง	18	17.0
อายุ (ปี) ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 29.59 (6.78) ค่าต่ำสุด = 18 , ค่าสูงสุด = 47		
≤ 20	13	12.3
21 - 30	44	41.5
> 30	49	46.2
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	26	24.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	39	36.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	24	22.6
ปวช/ปวส	13	12.3
ปริญญาตรี	4	3.8
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.0
ไม่ได้ศึกษา	0	0.0
สถานภาพสมรส		
โสด	55	51.9
สมรส, คู่	37	34.9
หม้าย	0	0.0
หย่า, แยกกันอยู่	14	13.2
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท) ค่ามัธยฐาน (พิสัยควอไทล์) = 10,000 (8,875) ค่าต่ำสุด = 0, ค่าสูงสุด = 120,000		
≤ 9,000	46	43.4
9,001 - 15,000	33	31.1
> 15,000	27	25.5
ความเพียงพอของรายได้ (N = 88)		
เพียงพอ	70	79.5
ไม่เพียงพอ	18	20.5
จำนวนวันที่เข้ารับการรักษาบำบัดครั้งปัจจุบัน (วัน) ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 3.82 (2.49) ค่าต่ำสุด = 0, ค่าสูงสุด = 7		
รูปแบบการบำบัด		
ผู้ป่วยนอก	16	15.1
ผู้ป่วยใน	90	84.9
ประเภทการเข้ารับการรักษาบำบัด		
สมัครใจ	63	59.4
บังคับบำบัดโดยกฎหมาย	43	40.6
การวินิจฉัยโดยแพทย์		
Methamphetamine abuse	0	0.0
Methamphetamine dependence	106	100.0

ตารางที่ 2. แสดงค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับ (จากกลุ่มนำร่อง) จำนวน 30 ราย

ข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ตอนที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงการฉีด		
ฉีดด้วยเข็มหรือกระบอกที่ใส่โดยผู้อื่น	-	-
ฉีดใช้ช้อน น้ำ แผ่นกรองที่ใส่โดยผู้อื่น	-	-
ตอนที่ 3 อาชญากรรม		
ขโมยรถหรือของในรถ	-	-
ขโมยหรือปล้นทรัพย์สินชนิดอื่น ๆ	-	-
หลอกหลวง ปลอมแปลงเอกสาร หรือรับชื่อของที่ถูกขโมยมา	-	-
ทำร้ายร่างกาย หรือใช้ความรุนแรง	0.437	0.541
ทำร้ายบุคคลในครอบครัว	0.174	0.649
ตอนที่ 4 สุขภาพ และหน้าที่ทางสังคม		
การทำร้ายตนเอง	0.571	0.472
การใช้สารเกินขนาด	0.400	0.558
ปัญหาขับพยนต์านที่อยู่อาศัย	0.335	0.600
เสี่ยงในการถูกไล่ออกจากที่อยู่	0.335	0.600
ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามทั้งฉบับ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 11.07 (1.25)		
Cronbach's Alpha = 0.62		

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวัดผลกระทบของการติดสารเสพติด Substance Outcomes Profile (SOP) ของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับจากกลุ่มตัวอย่างของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบโดยใช้ค่า Corrected Item-Total Correlation มีค่าเท่ากับ 0.201 - 0.410 ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าสูงที่สุด ได้แก่ เสี่ยงในการถูกไล่ออกจากที่อยู่ และมีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ การใช้สารเกินขนาด เมื่อดูค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.56 (ตารางที่ 3)

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวัดผลกระทบของการติดสารเสพติด substance outcomes profile (SOP) ของกลุ่มนำร่องและกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability)

ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับจากทั้ง กลุ่มนำร่องและกลุ่มตัวอย่างของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบโดยใช้ค่า Corrected Item-Total Correlation มีค่าเท่ากับ 0.171 - 0.414 ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าสูงที่สุด ได้แก่ การทำร้ายตนเอง และมีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ หลอกหลวง ปลอมแปลงเอกสาร หรือรับชื่อของที่ถูกขโมยมา ค่าความเชื่อมั่นของทั้งฉบับมีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.59 (ตารางที่ 4)

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือวัดผลกระทบของการติดสารเสพติด substance outcomes profile (SOP) ของกลุ่มนำร่อง

จากการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับจากผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบโดยใช้ดัชนี Item objective congruence (IOC) มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งข้อคำถามที่ทุกข้อมีค่าเท่ากัน

ตารางที่ 3. แสดงค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับจำนวน 106 ราย

ข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ตอนที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงการฉีด		
ฉีดด้วยเข็มหรือกระบอกที่ใช้โดยผู้อื่น	-	-
ฉีดใช้ช้อน น้ำ แผ่นกรองที่ใช้โดยผู้อื่น	-	-
ตอนที่ 3 อาชญากรรม		
ขโมยรถหรือของในรถ	-	-
ขโมยหรือปล้นทรัพย์สินชนิดอื่น ๆ	-	-
หลอกลวง ปลอมแปลงเอกสาร หรือ รับซื้อของที่ถูกขโมยมา	0.206	0.595
ทำร้ายร่างกาย หรือใช้ความรุนแรง	0.365	0.545
ทำร้ายบุคคลในครอบครัว	0.293	0.564
ตอนที่ 4 สุขภาพ และหน้าที่ทางสังคม		
การทำร้ายตนเอง	0.357	0.542
การใช้สารเกินขนาด	0.201	0.590
ปัญหาหลับหลับตื่นที่อยู่อาศัย	0.396	0.527
เสี่ยงในการถูกไล่ออกจากที่อยู่	0.410	0.518
ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามทั้งฉบับ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 13.29 (1.12)		
Cronbach's Alpha = 0.56		

ตารางที่ 4. แสดงค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับ (จากกลุ่มนำร่องและกลุ่มตัวอย่าง)
จำนวน 136 ราย

ข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ตอนที่ 2 พฤติกรรมเสี่ยงการฉีด		
ฉีดด้วยเข็มหรือกระบอกที่ใช้โดยผู้อื่น	-	-
ฉีดใช้ช้อน น้ำ แผ่นกรองที่ใช้โดยผู้อื่น	-	-
ตอนที่ 3 อาชญากรรม		
ขโมยรถหรือของในรถ	-	-
ขโมยหรือปล้นทรัพย์สินชนิดอื่น ๆ	-	-
หลอกลวง ปลอมแปลงเอกสาร หรือ รับซื้อของที่ถูกขโมยมา	0.171	0.597
ทำร้ายร่างกาย หรือใช้ความรุนแรง	0.384	0.529
ทำร้ายบุคคลในครอบครัว	0.263	0.571
ตอนที่ 4 สุขภาพ และหน้าที่ทางสังคม		
การทำร้ายตนเอง	0.414	0.515
การใช้สารเกินขนาด	0.254	0.573
ปัญหาหลับหลับตื่นที่อยู่อาศัย	0.358	0.539
เสี่ยงในการถูกไล่ออกจากที่อยู่	0.358	0.537
ค่าเฉลี่ยของข้อคำถามทั้งฉบับ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) = 13.24 (1.15)		
Cronbach's Alpha = 0.59		

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อถือของเครื่องมือวัดผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ฉบับที่ดัดแปลงภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 30 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานภาพโสด รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท รูปแบบการบำบัดเป็นแบบผู้ป่วยใน และมีการเข้ารับการบำบัดแบบสมัครใจ เป็นข้อมูลพื้นฐานไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ อังคณา ทองสม⁽⁶⁾ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐ เด่นดวงบริพันธ์⁽⁷⁾ ที่มีข้อมูลพื้นฐานเช่นเดียวกัน และผู้ใช้สารเมทแอมเฟตามีนส่วนใหญ่มีการติดสารเมทแอมเฟตามีนในระดับที่รุนแรง⁽⁸⁾

จากการศึกษาเพื่อหาความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ฉบับที่ดัดแปลงภาษาไทย (SOP) พบว่าในกลุ่มนำร่อง จำนวน 30 ราย เมื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งรายข้อและทั้งฉบับของแบบสอบถามแต่ละองค์ประกอบโดยใช้ค่า Corrected Item-Total Correlation มีค่าเท่ากับ 0.174 - 0.571 มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.62 ซึ่งมีข้อคำถามที่ไม่มีกลุ่มนำร่องตอบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรณีฉ้อฉล และอาชญากรรมในด้านของการขโมยของ ปล้นทรัพย์สิน และการหลอกลวง แต่ไม่สามารถตัดข้อคำถามเหล่านั้นออกไปได้ เนื่องจากเป็นข้อคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ หากมีการใช้สารในระดับที่รุนแรงหรือเมื่อมีการติดสารอื่นนอกเหนือจากเมทแอมเฟตามีน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในฉบับภาษาจีน เก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 197 ราย ไม่มีการตัดข้อคำถามใดออก พบว่ามีค่า Test-retest reliability เท่ากับ 0.65 - 0.95, inter-rater correlations (ICC) 0.7 - 0.9 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.72 - 0.88⁽⁹⁾ และในฉบับภาษาออสเตรเลีย (ATOP) มีค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.7 โดยข้อคำถามที่มีค่าสูงที่สุด ได้แก่ การทำร้ายตนเอง และไม่มีกลุ่มตัวอย่างตอบในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมกรณีฉ้อฉล และการขโมยรถหรือของในรถเช่นเดียวกัน⁽¹⁰⁾

การศึกษานี้ได้ศึกษาเฉพาะผู้ที่ติดเมทแอมเฟตามีนที่เข้ามารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์รักษานั่น และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าและคัดออก จึงอาจไม่สามารถนำไปใช้เป็นตัวแทนของผู้ที่ติดเมทแอมเฟตามีนโดยทั้งหมดได้ เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้สารเสพติดและรูปแบบของการบำบัดรักษาอาจมีความแตกต่างกันระหว่างแต่ละสถานบำบัดรักษา และการประเมินความเที่ยง ความตรง อาจยังไม่ครอบคลุม ในด้านความเที่ยง อาจต้องทดสอบ test-retest เพิ่ม และความตรงเชิงโครงสร้างอาจต้องทำการทดสอบด้วย confirmatory factor analysis รวมถึงการประเมินเพิ่มเติมเรื่องความเที่ยง ความตรง ในกลุ่มที่ใช้สารเสพติดชนิดอื่น และการวิเคราะห์ค่าปกติในประชากรกลุ่มที่ใหญ่ขึ้นเพื่อใช้เป็นค่าอ้างอิงต่อไป และเครื่องมือวัดผลกระทบของการติดสารเสพติดนี้สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สารอื่นได้ เนื่องจากในด้านของการใช้สารเสพติดมีข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดทุกชนิด นอกจากนั้นในการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่มีรักษาแบบบังคับบำบัด และแบบสมัครใจบำบัด รวมทั้งเปรียบเทียบระหว่างผลกระทบก่อนการบำบัดรักษาและติดตามหลังการบำบัดรักษาว่าผล กระทบในการใช้สารเสพติดเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับค่าความเชื่อมั่นและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเสพติด

สรุป

จากการศึกษานี้พบว่าแบบประเมินผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ฉบับที่ดัดแปลงภาษาไทย ของกลุ่มนำร่องมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ 0.62 ซึ่งมีข้อคำถามที่ไม่มีผู้ที่ตอบเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรณีฉ้อฉล และอาชญากรรมในด้านของการขโมยของ ปล้นทรัพย์สินและการหลอกลวง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินในการศึกษารุ่นนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาอื่น ๆ ในผู้ใช้สารเสพติดทั่วไป และสอดคล้องกับการศึกษานี้ที่เก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ติดสารเมทแอมเฟตามีนเช่นเดียวกันจำนวน 106 ราย พบว่ามี

ค่าความเชื่อมั่นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งการทราบผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านจะสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยง และให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมต่อไป อีกทั้งสามารถนำ SOP ไปใช้ในการติดตามผลจากการรักษาปัญหาจากการใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูผลสัมฤทธิ์ของการรักษาและนำไปปรับเปลี่ยนแผนการรักษาได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. บรรจง สืบสมาน. โรคติดสารเสพติดและโรคพิษสุราเรื้อรัง. ใน: เกษม ตันติผลชีวะ, บรรณาธิการ. ตำราจิตเวชศาสตร์ สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. เล่ม 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2536. หน้า. 618-51.
2. สถาบันธัญญารักษ์. จำนวนและร้อยละของข้อมูลการให้บริการด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติด จำแนกตามปีงบประมาณ 2557-2559 [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 22 มี.ค. 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=2377&Itemid=99.
3. สมภพ เรืองตระกูล. ยาเสพติดมหันตภัยเงียบที่ป้องกันได้. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์; 2543.
4. สิริรักษ์ ศรีปัญญาพงศ์. ปัญหาทางจิตของผู้ป่วยที่ติดเมทแอมเฟตามีนในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
5. รัตนา สายพานิชย์, ชัชวาลย์ ศิลปกิจ. ปัญหาจากการใช้สารเสพติด. ใน: มาโนช หล่อตระกูล, ปราโมทย์ สุคนิชย์, บรรณาธิการ. จิตเวชศาสตร์รามธิบดี. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล; 2555. หน้า 98-9.
6. อังคณา ทองสม. เหตุการณ์สะเทือนขวัญ และการพยายามฆ่าตัวตาย ในผู้ใช้สารเมทแอมเฟตามีน ณ สถาบันธัญญารักษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
7. ณัฐ เด็นดวงบริพันธ์. แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ใช้สารเมทแอมเฟตามีนที่เข้ารับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยในที่สถาบันธัญญารักษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.
8. วรรณญา จิตรผ่อง, รัชมน กัลยาศิริ. ความรุนแรงของการติดสารเมทแอมเฟตามีนซ้ำของผู้ป่วยใน ณ สถาบันธัญญารักษ์ ที่เคยได้รับการบำบัดการติดสารเสพติด [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555
9. Wang M, Shen J, Liu X, Deng Y, Li J, Finch E, et al. Reliability and validity of the Treatment Outcome Profile among patients attending methadone maintenance treatment programs in Kunming, China. J Subst Abuse Treat 2017; 77:89-94.
10. Lintzeris N, Monds LA, Rivas G, Leung S, Withall A, Draper B. The Australian Treatment Outcomes Profile instrument as a clinical tool for older alcohol and other drug clients: A validation study. Drug Alcohol Rev 2016; 35:673-7.